

Ι.Π. ΤΟΥΡΑΤΣΟΓΛΟΥ, *Η Ελλάδα και τα Βαλκάνια πριν από τα τέλη της Αρχαιότητας*, Αθήνα 2006. I.P. TOURATSOGLOU, *Greece and the Balkans before the end of Antiquity*, Athens 2006, (двојазично, 239 страни).

Врз основа на многубројни факти и сознанија од областа на историјата, епиграфиката, економијата, а пред сè преку анализата на многубројните депоа на монети, авторот ни ја прикажува историската, односно социјално-економската ситуација на Балканот во рамките на големата Римска Империја во еден прилично бурен и контроверзен период (235-285 година). Резултатите на овие проширени истражувања се сублимирани во уште едно мошне интересно и корисно издание од авторот Туратзоглу под насловот „Грција и Балканот *п*ред крајот на антиката“.

Обработката на содржината на оставата/депото со монети и накит од Лариса, пронајдено 1992 година, е поводот авторот на книгата да се зафати со едно поопсежно и сериозно истражување и на другите пронајдени остави на Балканот, чиешто депонирање се датира во текот на III-от век. Резултатите од овие истражувања на Туратзоглу не само што ја потврдија, тука и значително ја проширија нашата претстава за Балканот за периодот од 238 до 285 година. Тоа е период кога, поради организирани варварски упади, освојувања, грабежи, разорувања на урбани центри, внатрешните нереди, драстично се менува социо-економската ситуација на Балканот, но и во други делови на Империјата. Притоа се менува населението, како и дотогашниот поспокоен начин на живеење. Соочени со бројните опасности и ризичното живеење, поимотното население засолнува големи суми на пари, скапоцен накит и други вредности.

Книгата „Грција и Балканот *п*ред крајот на антиката“, која што комплексно ги проучува од социо-економски аспект настаните и процесите на земјотек од долниот тек на реката Дунав во времето на III-от век, во научна смисла е сочинета од повеќе истражувачки делови. Првиот дел е посветен на депото со монети и накит од Лариса (362 бронзени и 6 сребрени монети), пронајдено 1992 година. Специфичноста и реткоста на овој наод се содржи во пронајдениот заедно со монетите златен накит. Типот и карактерот на накитот укажува на врски на неговиот сопственик со Мала Азија, а неговото депонирање се случило во времето на императорот Максимин Трак. Веројатно, навелегувањето на Готите во источните делови на Империјата се основната причина за засолнувањето на овој вреден наод.

Во вториот дел од книгата (235-238 година - *Историски и културен контекст*), авторот ја анализира општата ситуација на Балканските провинции но пред сè хронологијата на воените случувања. Борбите со варварските племиња и превземените мерки од страна на повеќето императори за стабилизирање на надворешните граници на Империјата, укажуваат на немирниот период и постепеното севкупно влошување на ситуацијата во Римската Империја. Воената иконографија на монетите и дел од титулите на римските императори (на пр.: Sarmaticus maximus, Dacicus maximus), сведочат за повеќе или помалку успешните воени кампањи на императорите во справувањето со варварските наезди. Се востановува праксата, заради одржување на мирот, Римската држава да им плаќа на одделни варварски племиња.

Во делот за *Нумизматичкиџе работџи*, авторот преку статистиката и наумизатичката евиденција на депоата од провинциите (Панонија и Мезија Супериор и Инфериор, Тракија, Далмација, Дакија, Македонија, Епир, Ахаја и Крит) ја анализира ситуацијата во споменатите провинции од аспект на монетарната политика, монетоковањето (официјално и локално), дистрибуцијата и циркулацијата на парите, констатирајќи дека повеќето од депоата од III-от век се резултат на варварските упади, ограбувања и освојувања.

Во последниот дел (*Економија*) се прави осврт и анализа на економската ситуација во империјалниот период - посебно во III-от век, во римските провинции на Балканот. Се анализира општата економска политика на Римската Држава, но и специфичностите на локалните економии. Се следат економските движења и промени во провинциите, потезите што ги влече државата на економски и монетарен план и нивното влијание и последици врз локалните економии. Дефинирајќи ја економската ситуација кај Балканските провинции во споменатиот период и неизбежната констатација за влошувањата на монетарните состојби и опаѓањето на римската економска моќ.

Зад погоре споменатите делови, следува делот со табели, односно преглед на депоа на монети од III-от век од Грција и Балканот, каде за прв пат, на едно место се собрани податоци за повеќето познати, публикувани и непубликувани депоа од споменатиот период.

Трудот на Туратсоглу е збогатен и со повеќе карти, табли со фотографии, детални статистички табели, кои, заедно со исцрпната библиографија, користена при создавањето на оваа студија, чинат едно полезно и неопходно дело како за поупатените истражувачи, така и за сите коишто се интересираат повеќе за настаните и процесите на Балканот во III-от век во истриски и во економски контекст.

Перо Јосифовски
Музеј на Македонија, Скопје

A. P. DAVID: *The Dance of the Muses: Choral Theory and Ancient Greek Poetics*, Oxford University Press, 2006, pp. viii + 284.

Оваа книга е плод на долгогодишните истражувања на авторот на хеленскиот метар, особено на дактилскиот хексаметар и дактилот како стапка, кој, покрај епската поезија, е присутен речиси во најголемиот дел од хеленската поезија. Дел од истражувањата на авторот се објавени и во *Жива Антика*.¹ Тој ги напушта стандардните сфаќања за поврзаноста на хеленскиот со метарот на ведските химни и делбата на периодите на основната метричка единица *cola*, и смета дека хеленските метри произлегле од танцови облици, мали единици од две или три стапки, што е всушност основното значење на она што античките автори го именувале како *pous* – 'стапка'. Епскиот облик го зема како основен, од кого се развиле останатите лирски облици.

¹ A. David, "On the Origin of the Trochaic Caesura and the Bucolic Diairesis," *Živa Antika* 51, 2001.